

pio, erat Verbum. & Verbum erat apud Deum: Ineffabile etiam incarnationis arcanum: Verbum caro factum est: Illuminavit etiam idem Divinus Spiritus Joan. ut sua magnalia scriberet quae adeo sublimia & alta sunt mysteria, ut ipse solus, & nullus alius posset dicere, aperire, ac explicare.

Ad illa verba Joannis. i. In principio erat verbum: Sic scribit Rupert. Abbas lib. i. in Joan. ex illo Pf. 84. n. 12. Veritas de terra orta est: carnem de Virgine assumens, eadem de Virginali Joannis anima generatur, vocem corpoream indicens ut pro nobis contra omnem heticam pravitatem dimicet. Qui enim de corde suo verbum bonum eructavit in utero Virginis, ut Deus invisibilis, & verus homo fieret; ipse castis amplexibus suis ascitiam dilecti Joannis animam eodem Verbo impragnavit, ut verbum ineffabile per vocem, litteramque ejus audibile, & intelligibile procederet: ait ergo: In principio erat Verbum. Deus praepravit, & disposuit Virgine sanctissimam Deiparam, ut de ea carnem assumeret, ut invisibilis Deus visibilis, & verus homo fieret: Ipsemet Deus suo altissimo, consilio: Ipse castis amplexibus suis ascitiam dilecti Joannis animam eodem Verbo impragnavit. Sua magna illustratione, lumine, claritate, ac copia omnium virtutum impragnavit, fecundavit, ac replevit sui dilecti Joannis animam, ut ipsum Verbum Incarnatum per suam vocem, ac scripturam fieret audibile, cognitum, & publicatum in toto mundo: Ut Verbum ineffabile per vocem, litteramque ejus audibile, & intelligibile procederet. Summa puritas, ac Virginalis sanctitas Divini Verbi non capit nisi ut summe puris ac, Virginibus, carnem sumit de puro ac Virginali utero Mariano; elegit etiam puram, ac Virginealem animam dilecti Joannis, ut per vocem ac litteram generaretur, vocem corpoream induens ad sui manifestationem Carnem de Virgine assumens, eadem de Virginali Joannis anima generatur, vocem corpoream induens: Ac si magnus Pater duas, quodammodo ut ita dicam, generationes agnoscat Divini Verbi, unam realem, & propriissimam, quando in utero virginali Mariano assumpsit nostram carnem, alteram in anima Joannis induens, vocem corpoream.

Ait Regius Vates Pfal. 44. n. 1. Eructavit cor meum Verbum bonum: dico ego opera mea Regi. Ex quoniam corde procedit Verbum bonum? Ex illo, nempe, quod totum est consecratum, & dedicatum Deo: Dico ego opera mea Regi. Ita ex D. Chryso. & D. Hieron. ait ibi Lorin. Justus comedens, replensque animam suam cum sacris Doctrinis fuerit satiatus de boni cordis thesauro, profert ea, quae bona sunt; & cum Apostolo loquitur. 2. Cor. 13. n. 3. Experimentum quaeritis ejus, qui in me loquitur Christus. Nam ut vulgo dicitur: ex abundantia cordis os loquitur: Atqui Ioan. eructavit Verbum supremum, quod est super omnia alia bona; inde conjice quanta sit bonitas, ac rectitudo cordis ejus, & superexcellens, ac excelsa sit mens ejus in omni puritate, ac sanctitate.

Scribit Orig. hom. 2. in Diversos: Licet Ioan. & illud verbum dicere, hominibusque predicare quantum hominibus predicari potest & fiducia-liter clamat: In principio erat Verbum: Non ergo Ioannes erat homo, sed plus quam homo,

quando & se ipsum, & omnia, quae sunt superavit & ineffabili sapientia virtute purissimaque mentis acmine subvectus in ea, quae superiora sunt se-creta, videlicet in... non enim aliter potuit, ascendere in Deum, nisi prius fieret Deus. Expende verba: Non erat Ioannes homo, sed plus quam homo: & iterum: Non aliter potuit ascendere in Deum, nisi prius fieret Deus: Pro quo adverte, ut jam alibi notavi Christus D. dixit Ioan. 3. n. 13. Nemo ascendit in caelum, nisi qui descendit de caelo: & tamen Ioanni Apoc. 4. n. 1. Dum videt ostium apertum in caelo dicitur: Ascende huc, & ostendam tibi, quae fieri oportet: post haec & statim sui in spiritu: Si juxta Christi verbum, nemo ascendit in caelum, nisi qui descendit de caelo, quomodo Ioannes homo terrenus, in terra natus, ascendit in caelum? Ioannes non homo, sed plusquam homo erat: Et si in terra natus; tamen ea tanto lumine, ac illustratione Divina tantaque omnium caelestium donorum abundantia est impingatus, ut ad quandam altissimam participationem Divinitatis super conditionem humanam ascenderit, ut quodammodo, ut ita loquar, Deificus fieret: Non aliter potuit ascendere in Deum, nisi prius fieret Deus: ut intonaret: In principio erat Verbum.

Celsarius D. Greg. Nazianz. frater Dialogo 3 sic ait: Ille enim de Baptista loquitur: cum multo timore etiam iussus tangere Verbi verticem carnem gestantis non audebat: hic autem plus omnibus liberalitatis habens in divina cana, in sinu Domini recubens, paulo post super ipsum sanctum unicum cum Deo hominis pectus sese reclinat: Non Mater, non Joseph, qui nominabatur, attamen Pater ejus non erat: Non Ioannes Baptista, non Angelus, non Archangelus, neque alius quispiam Incarnati Dei & Verbi ausus fuit attingere illud formidabile pectus super quo nisi Ioan. velut Pater super filium diffusus recubuit: & inde de Verbo Verbum hausit? Valde mirabilis se diffundit Divina Benevolentia erga suum Ioannem, quod in cena super pectus Domini recubuit: seu ut legit Syriacus, ut alibi dixi: Cecidit: nempe vi amoris, quod nulli pura creatura est datum, nec Joseph, nec Baptista, nec Angelo, nec Archangelo, nec alicui ex Apostolis: Et inde de Verbo Verbum hausit. Donum autem ex singularitate maxime accrescit, ut dixi supra, Joan. cap. 12. q. 1. n. 13. 14. 15.

Et maxime notandum, quod Ioannes notanter de se scribit: qui super pectus Domini in cena recubuit; quod fuit multo major benevolentia, ac singularis favor, hic recubitus in cena, quam si esset in alia occasione, quia factum Domini pectus totum erat apertum, & referat exhibens sui amoris divitias, instituens sacram Eucharistiam; lavans discipulorum pedes, declarans suam consubstantialitatem cum Patre: Philippe, qui videt me, videt, & Patrem meum: Promittens Divinum Spiritum: dans supernam, & altam doctrinam in largo sermone; tunc quando illud divinissimum pectus erat apertum, tot & tantis misteriiis recubuit Ioannes, ut illa hauriret, & penetraret quantum fas est homini: Et inde de Verbo Verbum hausit: Ponderemus ultima verba Casarii: Velut Pater super filium diffusus recubuit: Agens noster Evangelista de Verbo

filium diffusus vidit inquam, Unigenitus filius, qui est in sinu Patris, ipse enarravit: Hoc modo loquendi denotatur quod Divinus Pater habens natum in sinu suo, ei referat, ac aperit omnia secreta sua, ominaque alta consilia in eumque transfundit omnes thesauros suae sapientiae. Super pectus Joan. recubuit velut Pater super filium diffusus recubuit; & de Verbo verbum hausit: velut Pater supra filium diffusus recubuit in Joanne, ut ex illo sacro pectore Christi hauriret sacrosancta, ac abdita mysteria, quantum licitum puro homini: De Verbo Verbum hausit: Beda homil. de S. Joanne Evangelista, ait: Quia enim in pectore Jesu sunt omnes thesauri sapientiae ac scientiae absconditi, merito supra pectus ejus recubuit, quem majorem ceteris sapientiae, & scientiae singularem munere donat. Similiter Petrus Damianus serm. 1. de S. Joanne.

Verbo Incarnato cap. 1. n. 18. ait: Deum nemo vidit inquam, Unigenitus filius, qui est in sinu Patris, ipse enarravit: Hoc modo loquendi denotatur quod Divinus Pater habens natum in sinu suo, ei referat, ac aperit omnia secreta sua, ominaque alta consilia in eumque transfundit omnes thesauros suae sapientiae. Super pectus Joan. recubuit velut Pater super filium diffusus recubuit; & de Verbo verbum hausit: velut Pater supra filium diffusus recubuit in Joanne, ut ex illo sacro pectore Christi hauriret sacrosancta, ac abdita mysteria, quantum licitum puro homini: De Verbo Verbum hausit: Beda homil. de S. Joanne Evangelista, ait: Quia enim in pectore Jesu sunt omnes thesauri sapientiae ac scientiae absconditi, merito supra pectus ejus recubuit, quem majorem ceteris sapientiae, & scientiae singularem munere donat. Similiter Petrus Damianus serm. 1. de S. Joanne.

Beda, Ioannes ceteris majori sapientia munere ditatus. Damianus.

Ioann. pluraquam homo ad superna velat.

Ioan. 3.

Apoc. 4.

Ioan. velut Deificus evolat ad quandam altissimam participationem.

Casari.

Singularis benevolentia erga Ioann. aucta.

6.

Dum Ioannes recubuit, Pater super filium Ioan. 3.

Joan. 18. Rupertus. Pfal. 84.

Summa Divini Verbi puritas de Virginali utero, ac virginali Joannis anima procedit.

3. Pfal. 44.

D. Chryso. D. Hieron. Lorin.

2. Cor. 13. Valde suprema & imminens puritas cordis Ioan.

4. Origene

Virgo Ioan. per Divinam gratiam velut genuit.

10.

Joan. 5.

Eusebius.

Euthym. Spiritus S. vices Christi agit, ad Ecclesiam.

Ioannes ergo Virgineus.

11.

Galfridus.

Virgo genuit Ioan. in virginitate. Cant. 8. Philo Carp. Theodor. Reg. Hailgrin. Cassiod. Theophyl.

12. Nicomeda.

Ioan. pro persona Christi debitum persolvit.

Ioannes tam magnus, ut nullo nomine valeat explicari.

Rupert. Apoc. 4.

8.

Text.

9. D. Paulin.

Arnoldus.

QUESTIO II.

Quare D. Petrus de Joanne interrogat: Domine hic autem quid? Agitur de ipso stante iuxta crucem?

Cum Christus dixisset Petro: sequere me: ipse conversus vidisset Joannem, de ipso interrogans Petrus Christum, ait: Domine, hic autem quid? cur Joannes non exprimit nomen dicens: Domine, de Joanne quid sed tacito ejus nomine, ait: Domine, hic autem quid? de quo multa citato lib. 9. c. 8. q. 6. 10. & 11. Nunc verò accipe: Adeo res est magna Jo. adeo magna sunt illius opera, vita, & finis, ut nomen sibi congruens ad exprimentum non habeant. Quod notavit Rupert. ad illud Apoc. 4. n. 2. Et ecce sedes posita erat in caelo, & super eadem sedens: Cur Divinus Evangelista non nominat quinam iste erat sedens super sedem? Tanta erat illius excelsa magnitudo, quod nullum ad declarandum inveniebatur aptum nomen.

Et quodnam nomen poterit explicare illius magnitudinem, ac excellentiam, qui ex Christi ore datus Virginis filius, ut vices ejus ageret? Cum meus Jesus penderet in cruce, & vidisset matrem stantem, ac discipulum, dixit matri suae: Mulier ecce filius tuus, deinde discipulo: Ecce Mater tua: Quod late explicavi tom. 5. lib. 8. cap. 17. & pro magno Joannis encomio, eodem tom. 5. lib. 9. c. 8. q. 5. Nunc verò pro tam eximio Christi amore in discipulum Joannem, aliqua breviter prae libemus.

Ad quae verba sic ait D. Paulin. Epist. 43 quae est tertia ad August. Et illud, quod ad finem omnium pertinet, saltem sermone pietatis sacramentum arcana Divini ratione consilii, sub hac voce designans, ut & alii matrem delegaret, pro matre habendam, & vice sua consolandam, atque illi vicissim novum filium, vice corporis sui traderet: imò [ut ita dixerim] gigneret: Arnoldus Bonae Vallis Abbas de septem verbis, ait: Mulier ecce filius tuus: vices filii naturalis, filius accipit adoptivus & transfunditur in unigenitum filia-

lis affectus. Datur Ioannes filius adoptivus Virginis, ut vices ipsius filii naturalis gerat; inde quae Divina virtute Christi in ipsum Ioannem ait Arnold. transfunditur quidam amoris affectus, ac si esset filius naturalis Virginis, & in Virgine talis affectus infunditur, ut ait Paulin. Imò ut ita dixerim gigneret: ac si esset à Virgine Maria genitus.

In ultima cena de sua absentia contristatis Apostolis, dans Christus consolationem, eis promittit Spiritum S. dicens: Paracletus Spiritus S. quem mittet Pater in nomine meo, ille vos docebit omnia: Joan. 14. n. 26. Promittitur Spiritus S. ut vices Christi gerat, hoc enim denotatur cum dicitur: In nomine meo: sic Euseb. Emilian. hom. de Pentecost. ait: Dolatis quia non semper vobiscum corporaliter maneo; sed nolite contristari quia mea vice, & in meo nomine magnus consolator, & Doctor sapientissimus dabitur vobis, ad Ecclesiam. Spiritus nempe. Similiter Euthym. ait: nomine meo id est, hic me referat, & meis fungatur vicibus: Datur Spiritus S. Apoc. ac universae Ecclesiae ad consolationem; ut vicibus Christi fungatur: Datur. Joan. à Christo sacratissima lux Matri dilectissimae super omnia ad consolationes, & ut vices Christi gerat; ut dicunt D. Paulin. & Arnold. In tantum enim diligitur, & sublimatur Ioan. à Christo, ut illius vicibus fungatur, ad quas praestandas Spiritus S. promittitur Apostolis.

Praefata verba: Ecce filius tuus: Eleganter expendit ibi Galfridus apud Allegor. Tilman. Quomodo Joannes Virginis Maris in Virginitate filius fuit: cuius illa si non carnem, carnis tamen integritatem edidit; illum si non hominem, tamen virginem generavit? Virgo Mater Ioann. suscipit in filium, etsi non ut hominem generavit, ut virginem puram ac perfectam in omni iustitia, ac sanctitate produxit. Vehementer expectat anima sancta, ut suos sodales, ac iustos quos per multum amorem fiores vocat, dicat: Quis mihi det te fratrem meum jugentem ubera matris meae. Cant. 8. n. 1. Per matrem, vel intelligit, ut exponit Philo Carp. Aeternam Sapientiam; vel Spiritum S. ut contendit Theodor. vel Beatissimam Virginem ut interpretatur Rupert. & Hailgrinus; Vehementissime flagrabat, ut tali lacte ac nectare caelestis Doctrinae, iustitiae, ac sanctitatis, omnium donorum, ac virtutum sugendo, reficerentur: Nam ut ait Cassiod. summa felicitas erat tali potu, ac lacte adimpleri. Hoc conceditur Ioanni à Christo: det mihi te fratrem meum sugentem ubera matris meae. Nam cum Ioan. datur à Christo in filium Virginis, frater illius est dicendus. Theoph. ibi: Lam pape, quomodo honorat discipulum, fratrem suum illum faciens: usque adeo bonum est iuxta crucem stare. Datum est ei, ut sugeret ubera matris suae, ut de excellentissimo lacte ejus doctrinae praesentiae, morum, ac verborum repleatur, & impinguetur.

Quartus Greg. Nicomediensis serm. 8. de sancta Maria: Deinde dixit discipulo: Ecce mater tua elucidans haec verba, sic ait: Tu hinc velut filius, meum in eam repende debitum: Ioannes datur à Christo in filium Virginis, ut debitum obsequium à Christo persolvendum Matri, ipse exhibeat, & adimpleat ea quae, ad Christum spectabant: Meum in eam repende debitum: O quantis donis, ac gratiis, & privilegiis erit

erit Joann. sublimandus à Christo D. cum ipse debitum famulatum erga Virginem cumulatissimè, ac amplissimè pro persona Christi præstaret. Hugo Victor. lib. 3. Miscellan. expendens quòd Christus elevatus in cœlum sedet à dextris dei Patris: *Ipse enim*, ait, *ea qua Patris sui erant, semper percipiebat*: Quam magna est gloria, quæ excipietur Joannes à Christo in cœlesti beatitudine; cum ipse, quæ matris ipsius Christi erant semper cumulatissimè perfecit. Valdè magna & præclara sunt Joannis en-

comia, quæ maximè superant, & excedunt nostram mentem; unde ne quis de eis dubitaret, ipse Joan. de se testatur: *Et scripsit hæc, & scimus quia verum est testimonium ejus*: hoc c. 21. n. 24. Noster Joannes valdè verax erat in suis dictis, verbis, ac testimoniis, & ex hac ratione etiam peculiariter amabatur, ac diligebatur à Christo, ut placet Nostro D. Cyr. lib. 12. in Joann. cap. 67. qui sic ait: *Non enim fuisse à veritate dilectus, nisi ab omni falsitate esset remotus.*

Tam omnia, quæ hic, quam in aliis meis libris, ac scriptis habentur, usque ad ultimum iota, ac apicem subijcio correctioni, ac emendationi Sanctæ Romanæ Ecclesiæ.

L A U S

Omnipotenti Deo, sacratissimæque ejus Matri Virgini Mariæ, ac nostris sanctis Virginibus, meisque Patronis Theresiæ, ac Mariæ Magdaleniæ de Pazi,

INDEX RERVM NOTABILIVM,

quæ in hoc sexto Commentariorum in
Evangelia Tomo continentur.

Littera M. indicat Matth. A. Marcum L., Lucam. I. Joann. sequens numerus cap. q. questionem, Exp. expositionem, n. numerum marginalem, p. denique paginam.

A.

Abjectus.

X abjectione, & humilitate fit credibilis suprema majestas, M. 9. q. 9. n. 45. 46. 47. p. 86.

Absentia.

Absentia reconciliat reverentiam quæ omittitur ex præsentia. L. 24. q. 1. n. 3. 4. & 5. p. 52
Præsentiam ob reverentiam ut absentiam veneramur. *ibid.*

Absentia violentiam infert rei dilectæ. M. 14. q. 1. n. 2. p. 119

Christus Dominus vult prodesse tam absentibus quam presentibus, A. 5. q. 1. n. 2. p. 294

In absentia maximè declaratur divina virtus, A. 5. q. 1. n. 6. & 7. p. 295

Abundantia.

Magna abundantia non ex creaturis: sed ex Deo, L. 6. q. 3. n. 12. p. 537

Accommodare.

Conditioni, ac statui accommodandum, M. 2. q. 11. n. 55. p. 34

Admonere.

Vide reprehendere.

Adversitas.

Adversa maximè memoria retinentur, M. 14. q. 4. n. 26. p. 123

Adultera.

Adultera quæ perdidit pudorem, nomen perdit, M. 1. q. 6. n. 23. q. 7

Affectus.

Diversus voluntatis affectus, valdè diversimode apprehendit res, M. 1. q. 8. n. 39. p. 10.

Ut quis à suo affectu removeatur multa necessaria, M. 18. q. 1. n. 2. q. 146

Ex animo interiori prodit actio externa: L. 11. q. 24. n. 226. p. 437.

Agricultura.

Ab Agricultura multa argumenta deducit Christus ad spiritualia, A. 4. q. unica, n. 8. 9. 10. p. 192. & 193

Ambitio.

Ambitiosorum instantiæ maximè timendæ, ac declinandæ, Matth. 20. quæst. 5. n. 22. 23. 24. p. 189.

Amicitia, seu Amicus.

Blanditiæ amicitia simulata, valde efficax ad perdendum, M. 7. p. 2. n. 10. p. 65

Amici vocabantur ad nuptias, ac festivitates, I. 3. q. 8. n. 51. p. 556

Primus amicorum præparabat omnia in conviviis nuptialibus, I. 3. n. 52. *ibid.*

Amor.

Amor dura, & aspera facit levia, & suavia, M. 7. q. 1. n. 6. & 7. p. 65

Separatio à re dilecta vim infert amori, M. 14. q. 1. n. 2. p. 119.

Qui diligit maximè dolet de offensa dilecti, M. 26. q. 2. n. 6. p. 133

Absentiâ nutritur verus amor, I. 19. quæst. 5. & 45. p. 64

Amoris affectus omnia impedimenta rumpit, L. 1. q. 13. n. 68. p. 349

Amor Dei erga nos.

Christus ex omni titulo hominum amorem negotiatur, M. 12. q. 6. n. 24. p. 107

Ingens Christi amor, L. 12. q. 12. n. 71. p. 454

Christi amor non potest explicari, num. 72. *ibid.*

Christi amor non poterat moras sustinere, n. 71. 72. *ibid.*

Christus per eximium amorem mortem reputat ut gloriam, ac ornamentum divinitatis, L. 12. q. 2. n. 23. 24. & 25. p. 602. & 603

Amor hominum, erga Deum.

Non datur amor dei, nisi etiam detur amor proximi,